

Numerul 43.

Oradea-mare 24 oct. (6 nov.) 1904.

Anul XL

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Instinetul matern.

De Carmen Sylva.

*Fetișo, zi, ce-ai vrea să fi?
Eu? Vreau să me fac mamă!
Să am o sumă de copii,
Fete cuminiți, băeți zglobii,
Frumoși, de bună seamă.*

*Fratele meu va fi soldat,
Ce gust! Eu vreau mai bine
Copii, pe care, regulat,
Duminica la preumblat
Să-i tau pe toți cu mine.*

*Pe cel mai mic l-aș înfășă
Frumos, ș-apoi l-aș ține
Cu drag în brațe, — chiar așa
Cum țin acum păpușa mea,
l-aș da să sugă bine.*

*Ca mama-oi fi și eu cândva
Și ea copii mulți are;
Dar pân' atunci, hei, mai va!
Ce plicticos e-a-asteptă!
De ce nu sunt eu mare? —*

Trad. de

Elena Poenaru.

Despre gust.

(Fine.)

e, Asociația de idei.

Dintre toți factorii, cari determină felul gustului și îi dau direcție în manifestarea sa, conținutul conștiinței este de cea mai mare importanță. Chiar și îmboldirile emanate din fire și deprinderile încă sunt în mare parte efecte voliționale ale dispozițiilor sufletești. Unele din aceste dispozițiuni, adevărat, nu sunt stări conștiente, ci numai niște residue, baze pentru aplicări, cari îndată ce devin excitate, produc anumite impulsuni, altele înse, sunt chiar stări psihice latente ale conștiinței. Cele, cari mai mult sunt chemate a îmboldi gustul, sunt în parte dispozițiuni psihice, și în altă parte, mai mare, idei, cari de și nu mai vin în claritatea conștiinței, totuși determină acțiunea gustului. După cum este materialul acela psihic, ideile asociative, așa va fi gustul. Ne place de un tiner sănătos și inteligent, fiind că ideile asociative ne șoptesc, în taină ce e drept, dar în măsură de a fi influențați, ne dau mai bine zis îndreptarul, că sănătatea și inteligența sunt condițiile necesare vieții și valorării ei, rostul existenței tinerului acela. Are cineva altfel de idei asociative pentru cazul acesta, că adecă e la modă, ori că e highleif, să fie palid și supt, adecă secătuit, atunci gustul va fi de altă natură. Chinezul are mulțumirea văzând oameni grași, burtoși, căci lui i se șoptește de internul său asociativ, că acela e fericit, care are timp și mijloace să se tot hrănească, ceea ce aduce cu sine îngrășarea, ceea ce înse e posibil numai oamenilor suspuși și bogați. Omul cel trudit, sărac, supt, nu inspiră deci Chinezului impresiunea de demnitate și gravitate omenească.

Românilor le plac casele lor, Sașilor ale lor, Maghiarilor ale lor. Noul Românilor ne place de tot ce e românesc, fiind că în acestea există și se des-

voaltă viața noastră. Cu ce ochi privim noi d. e. o armată românească? De ce ne place o persoană, dacă seamănă cu un bun prieten al nostru? Ne place o columnă înaltă și puternică, fiind că vedem în ea pe sprijinitorul și razimul unei puteri și greutatei. Dacă e scurtă columna nu ne place așa, simțim, par că, că este apăsată și turtită de puterea și greutatea ce are să o țină; dacă e înaltă, ni se pare că stă voinică, fără a simți greutatea ce o ține. Mai tot ce ne impresionează privim prin oglinda, ce ne-o reflectează asociația de idei. N'avem decât să ne examinăm și analizăm impresiunile în direcțiunea aceasta și vom găsi rațiunea aprecierii lucrurilor — dacă aprecierea nu ne este sugerată pe baza unei păreri autoritative — în asocierea de idei. Adevărat, în multe chestiuni spiritul trebuie să fie foarte ingenios și judicios, pentru ca să găsească asociația și pe baza aceasta explicația. Este știut, d. e. că ruinele monumentelor gotice ne sugerează impresiune melancolică, care înse este de un ton nu neplăcut, iară cele ale monumentelor eline vechi ne fac o impresiune deprimatoare. Home explică aceasta în următorul mod: „Ruinele monumentelor gotice reprezintă triumful vremii asupra puterii“ — „melancolia zace în nimicirea puterii, dar se simte ea o stare nu neplăcută, fiind că e vorbă de *triumful* vremii“ — „iară ruinele monumentelor eline reprezintă triumful barbariei asupra gustului“ — deci efectul e deprimător. Noi de noi n'am fi găsit această asociație din suflul nostru, dar o admitem și înțelegem după explicația dată de Home. Tot prin oglinda aceasta apreciam colorile, cerul, arta, în toate stilurile ei, pe oameni, natura ș. a.

*

Vedem deci, că gustul, vocea aceea din noi, care e chemată a ne preserie în fiecare moment al vieții, că ce să ne apropiăm și ce să abandonăm potrivit cu trebuințele vieții noastre fizice și psihice, din mulțimea de impresiuni și de lucruri, cu ce ne îmbie în continuu natura, depinde de la multe împregiurări și factori, dela *subiectivitatea* noastră ca și dela calitatea, forma și împregiurările lumii esterne.

Dar pentru aceea tot nu se poate admite ca de tot adevărată sentința: „de gustibus non est disputandum“. Dacă se poate stabili criteriul gustului, rezământu-ne pe legi reale, cari își au ființa atât în noi cât și în lumea esternă, trebuie să se admită și afirmația, că gustul nu este un ce atât de individual, ca să nu fie de disputat valoarea și corectitatea lui.

Vrând a ne da seama de baza gustului, ca să-l putem clarifica sub raportul corectității lui, suntem nevoiți a consulta legile biologice. În urma aceasta trebuie să recunoaștem, că manifestarea gustului depinde totdeauna dela legile biologice ale vieții omeneste, dela acele legi biologice, cari condiționează întărirea și perfecționarea vieții peste tot. În trebuința de invigorare și perfecționare a vieții vom găsi deci baza gustului și în legile biologice, cari presidează conducerea vieții pe calea cea bună, vom găsi condițiile gustului celui adevărat.

Natural, dacă gustul stă în legătură cu condițiunile de existență, de întărire și perfecționare a vieții, trebuie să se admită și un criteriu real, în baza căruia să se poată ști, care e gustul cel bun și care

e cel reu, care e gustul cel dezvoltat și adevărat fin și care este cel nedezvoltat și degenerat.

Și dacă se admite, că în lumea aceasta este *rațiune, ordine, cauzalitate și scop*, despre ce numai oamenii superficiali se pot îndoi, — trebuie să se admită și ființa unui *criteriu real* al gustului. Căci dându-ne seama mai deaproape despre importanța gustului din punctul de vedere filozofic, vom ajunge a constată, că gustul constituie și el una din puterile de seamă menite a susține armonia, ordinea și rațiunea vieții și a lumii.

Gustul cel advărat, cel sănătos, cum se zice, este totdeauna acela, care inactivează în inima noastră impulsioni și tendințe menite a asigura, întări și dezvoltă viața. Gustul cel sănătos se poate asemăna cu instinctul la animale, puterea ce conduce viața acestora către scopul ei. Căni, când sunt bolnavi la stomac, și în special, când au vermi ori oase nemistuite în stomac, simt trebuința să mănânce iarbă, fără să știe, se înțelege, pentru ce fac aceasta. Dar rezultatul, ce se dobânește pe urma acelei acțiuni a lor, este îndreptarea stării sănătății lor, căci împreună cu iarbă nemistuibilă în stomacul cănelui es afară și depozitele rele de acolo. Găina și porumbelul mănâncă var, când acesta nu se cuprinde în măsura necesară în nutremântul lor, pe vremea oaului, spre a li se formă coagea oavelor. Vrabiile din Africa de sud, își îngrădese cuibul cu spini, spre a și-l apăra în contra maimuțelor și șerpilor. În regiunile foarte calde paserile nu-și clocesc ouele; în altele stau numai noaptea la clocit. Cucul, care nu-și face cuib propriu, își depune ouele în cuibul astor fel de paseri, a căror oue seamănă cu ale lui, ca să nu fie recunoscute etc.

De așa natură și caracter are a fi și gustul adevărat și sănătos al omului. Nu boldul de a căuta plăcere este mobilul gustului celui sănătos, ci trebuința de a îndrumă viața spre condițiile reclamate de existență, întărire și dezvoltare.

Nici la gust, ca și la instinct, omul nu e conștiu totdeauna de scopul, pentru care se cere îndestularea cutărei trebuințe ori primirea cutărui fel de impresiuni; pentru aceea efectul lucrării puse la cale și conduse de gust tot în folosul vieții se va arată. Tesa aceasta o putem adevări prin tot felul de manifestări ale vieții, în cari se găsește validitate puterea și influința gustului, atât relativ la momente practice ale vieții, cât și la momente artistice și apoi atât când e vorba de lucruri, cari influențează plăcut prin însaș ființa lor, prin calitatea lor, cât și când e vorba de lucruri, cari ne impresionează plăcut prin sugerarea de anumite idei. Ne place d. e. lumina, la gradul necesar, dar cea prea intensivă ne supără; tot așa cu căldura, cu mirosul, cu gustul ș. a.; ne place mănecarea proaspătă și bine gătită, dar nu ne mai place când e stătută, stricată ori reu gătită; ne place gustul și mirosul unei mănecări până suntem flămânzi, dar nu ne mai place când suntem sătui; iarna avem gust pentru mănecări grase, vara nu prea, etc. Gustul și plăcerea sensuală stă, evident, în raport cu trebuința sensuală, ce o avem în cutare moment dat. Tot așa este și în privința estetică. Ne place colorarea de roză când suntem în dispoziție naturală, dar nu ne mai place când suntem triști și în doliu. Nu ne-ar plăcea, sigur, văzând la un preot o batistă ori un guler roșu, dar ne place când îi vedem brăul roșu — primul moment ne sugerează

gustul propriu unui tiner mai puțin așezat, al doilea meritele unui om al bisericii. Nu ne-ar plăcea văzând pe un preot bătrân îmbrăcat în un pardesiu roșu; dar ne place reverenda roșie, reveranda de gală a unui prelat, fie cât de bătrân; nu ne place un om prea înalt, dar ne place turnul cât de înalt, columna, arborele, ș. a.; nu ne place de omul prefăcut, dar ne încântă actorul, cu jocul lui pe scenă. Am putea înșiră exemple de acestea multe. Este înse suficient numărul exemplelor înșirate pentru a se învederă, că totdeauna, când se inactivează gustul, vine simțul de valorarea vieții de prezidează la aducerea hotărârii în chestiunea determinării simțirii.

Reasumăm :

Toate acele manifestațiuni ale vieții, cari constituiesc acțiunile și condițiile necesare asigurării, întăririi, învigorării vieții : constituiesc gustul cel corect ; cele contrare fac gustul reu, abiect ; și apoi : tot ce corespunde cu condițiile vieții înalte și dezvoltate constituie gustul dezvoltat, fin, contrar face gustul cel degenerat, pseudo dezvoltat.

Și pentru ca să dobândească omul gustul cel bun și ca să și-l desvolte în direcțiune sănătoasă, se cere, pe lângă bune dispozițiuni moștenite, să caute a-și apropiă o cultură bună, intelectuală, morală și estetică și să facă continuu deprindere în escutarea binelui, nobilei și frumosului.

Dr. Iosif Blaga.

F e r i c i r e .

Veturiei.

*Ce clipe dulci, ce farmec, ce simțuri fericite,
Ce dulce voluptate, beție-amefitoare
În inima-ți se varsă în ale serei oare ;
Când bați la poarta puicei înzărorită bine
Și inima-ți zăcnește și bate tare 'n tine,
Când cleanța ușei sare și largă se deschide,
În brațele-i molatici când puica te cuprinde,
Iar tu, — tu mult doritul la piept grăbit îi zbori
Și-o stringi și rizi — și rizi — și-ți vine la sinul ei să
mori.*

*Din vreascuri de pe vatră ce ard în pacea serii,
Odaia blând se umple de-o pacinică lumină.
Tu duci încel la pieptu-ți micuța-i alba mână,
Din ochi ne spuneti multe ce gura nu 'ndrăznește
Și șoptiți povestea ce nu se isprăvește,
Ci se repetă 'ntr'una și tot mai dulce pare.
Așă. Acuma ambii în dulce desmierdare
Ve depănați lin firul poveștilor iubite.
Ve spuneti multe, multe cuvinte îndulcite,
Ce-au fost innăbușite atâta lungă vreme:
„Ah, stringe-me crăiasă, nu plânge, nu te teme,
Nimic nu me mai smulge de-aici de lângă tine ;
Sau reintors acum iar vremile de bine
Cu oarele de pace și filele senine.*

*Ne vom dură aice un cuib de fericire
Și viața noastră fi-va un lanț de flori, iubire.“
Tu-țiții căpșorul, — scumpul — cu pletele-i bogate
Ce 'n valuri mătăsoase pe umeri resirate
Se varsă. Iară gura, sireata cum tot jură —
Să-o lase azi în pace el nu se mai îndură.
O stringi la piept să-ți stimperi a inimei bătaie,
Torrentul de viață cu caldele-i șuvoaie
Coloarea feții-o schimbă în purpur și vâpaie.*

*În tindă lângă vatră la-o palidă lumină
Pioasa mamă toarce din caierul de lână.
Cu lacrimi udă tortul și firul de pe fus
De bunul ei tovarăș aminte și-a adus.
În hohot plânge-acumă, ah n'o lăsați să plângă.
A voastră 'mbrățișare durerea ei s'o stingă.
„Nu plânge mamă dragă, rugămu-te-amândoi“
„Nu plânge mamă dragă . . ne ai doară pe noi“.*

Bistrița.

Emil A. Chiffa.

D o r i n a .

I

E primăvară.
Cerul e de un aspect posomorit, e acoperit de nori mari și negri, din cari se strecură o ploaie deasă, lovind cu furie în ferestri.

La fereastra unei căși se zăreste o fată tineră. Din trăsăturile feței ei palide, pe care e întipărită o suferință mare, îndată se poate vedea că e bolnavă.

Dorina, căci așa se chiamă futa, răpită de gânduri privește ploaia șoptitoare, lăsând să-i iasă câte un suspin greu din pept. Din când în când visătoare își închide ochii și stă așa câteva momente, apoi iar îi deschide și privește de nou ploaia.

O rază strălucitoare de soare se strecură pe un moment prin flamura intunecoasă a cerului, iar pe fața palidă și suferindă a Dorinei se ivește un zimbet dulce și nevinovat.

Cât de fermecătoare sunt razele soarelui și cât de frumos e totul în lume... Acum înse ploaia a luat farmecul dulce al zilei de primăvară și totul e trist... Se poate înse, că peste câteva ceasuri totul se schimbă, norii mari și grei se perd și cerul iar va fi senin, soarele iar va apărea falnic și maiestos și își va continua călătoria lui fără sfârșit.

În astfel de gânduri se frământă Dorina, ca toți bolnavii cari și-au pierdut toate speranțele și așteaptă numai momentul de pe urmă, moartea.

Un bărbat tiner a trecut pe lângă fereastră, care cu iubire a privit spre Dorina.

— Ah, Liviu... a îngănat Dorina și din genele ei se desprinde un zimbet de mulțumire și de fericire nemărginită, apoi fața-i palidă se înroșește puțin.

Liviu cu gingășie depuse un sărut dulce pe mâna mică și slabă a Dorinei.

— Bine, foarte bine ai făcut, Liviu, că ai venit. De mult te aștept, căci atât de tristă e ziua aceasta... Tu, întotdeauna când vini îmi procuri niște momente dulci și plăcute, a zis Dorina privind pe Liviu cu iubire.

— Întotdeauna me grăbesc să fiu lângă tine, scumpă Dorină, căci știu că me aștepți, a răspuns Liviu.

Acum pe Dorina nu o mai interesează priveștiștea tristă de afară, căci Liviu a venit, e lângă ea, știe că o iubește, și că el așteaptă până ce ea se însănătoșează și atunci îi cere mâna și se logodesc. Vor fi fericiți, foarte fericiți.

Boala Dorinei a izbucnit deodată. După o excursiune puțin ostănititoare a beut apă rece dintr'un izvor și s'a recit.

Liviu spune Dorinei noutățile din oraș. Nu-s lucruri interesante, ea înse le ascultă cu plăcere.

Stropii de ploae cad neincetat. Acum sunt mai mari, mai grei.

Dorina și Liviu tăcuți privesc rezbelul naturii.

— Oh, Dzeule, pare că e toamnă! zice deodată Dorina și un suspin înăbușit îi ese din pept.

Liviu voește să răspundă ceva, dar nu știe ce. Toamnă!... Toamnă!...

Cât de departe e toamna, pe care Dorina nu o mai vede nici odată, căci zilele ei sunt numărate...

— Am visat odată — continuă Dorina, am visat, că într'o după amiazi de octombre voi muri. De aceea me tem atât de mult de toamnă... Cum să mor toamna, când totul e trist, în natură nu e nici un farmec?... Dar dacă aș muri acuma?...

Apoi cu un zimbet trist a privit pe Liviu și o roșată slabă i-a acoperit fața palidă.

— Nu me iubești, Liviu? Spune-mi, me iubești?

— Te iubesc, Dorină...

II

Da, Liviu Mureșianu, acest suflet nobil, iubește fata murindă, pe Dorina, a cărei inimă pregătită de moarte, îl adorează, îl iubește cu un amor sfânt și sacru...

Amorul Dorinei e nefinit și e identic cu eternitatea... De când poartă Dorina în inimă amorul ei sfânt și sacru, fără ca să spună cuiva durerile inimei ei plâpânde?... Nime nu știe!... Odată, când i-a fost foarte reu, în ceasurile când se luptă cu moartea, de pe buzele ei palide a alunecat numele lui Liviu...

Lângă patul Dorinei a fost atunci bătrânul ei părinte, și o femeie, mama ei bună și iubitoare, care cu ochii scăldați în lacrimi, cu inima frântă de dureri ucigătoare, privia unica ei copilă pe patul trist al morții.

La auzul numelui lui Liviu, pe fața disperată a părintelui ei a apărut o rază de speranță...

— Liviu, scumpe Liviu, a zis peste câteva momente părintele disperat al Dorinei către Liviu Mureșianu, unica mea fiică, Dorina e bolnavă de moarte... zilele ei sunt numărate...

Liviu Mureșianu a îngânat câteva cuvinte, cu cari voia să mângăie pe nefericitul amic al părintelui seu, apoi cu voce, ce avea timbrul sincerității a zis:

— Dacă pot să-ți fiu în ajutor, cu toată plăcerea me pun la ordinele dtale.

— Dorina te iubește pe tine... a continuat nefericitul părinte, pe când lacrimile șiroae îi curgea din ochi.

Mureșianu s'a cutremurat din tot corpul. A

devenit palid ca un mort, și cu voce sacă abia a putut murmură:

— Dorina me iubește pe mine?...

— Da... Când s'a născut acest amor în inima ei, poate că nici tu nu știi... Sermana, a suferit în tăcere... Acum înse luptându-se cu moartea, buzele ei au tradat acel secret, ascuns atât de adânc în inima-i simțitoare...

— Ce pot să fac eu acuma? Abia am văzut-o de câteva ori... Întotdeauna a fost rece și respingătoare...

— Acel sacrificiu cer dela tine, Liviu, ca să-i faci fericite zilele de pe urmă... Spune-i că o iubești...

Mureșianu dezolat a căzut pe un scaun, și cu voce înăbușită a zis:

— Acesta ar fi jocul cel mai mârșav cu simțemintele cele mai nobile... Știi apoi că am mireasă, pe care o iubesc cu ardoare...

— Liviu, față de o murindă, față de o fată, care de mult te iubește cu un amor sacru și care cu fruntea plecată, ca o roză rănită, fără de a se plânge vreodată, incetul cu incetul a căzut în prăpastie, trebuie să cedăm!...

Liviu sta nemișcat ca o stâncă. Singur nu știe ce simțește: compătimire sinceră în care i s'a contopit inima, sau groază... Pare că aude un șoptit sinistru, o simțire secretă îl munceste: dacă Dorina nu moare, ce va fi atunci?!

Părintele Dorinei s'a apropiat de Liviu. Lacrimile cari mereu izvoriau din ochii lui rătăciți, se strecurau pe fața-i desfigurată și în mod tainic se opriau pe barba-i căruntă, strălucind ca simbol al durerilor unui părinte iubitor.

— Ce zici, Liviu? întrebă cu voce tremurătoare.

— Sacrificiul ce ceri dela mine e mare. Trebuie înse să-l aduc acelei ființe caste și nevinovate, a zis Mureșianu, pe când cu durere stringe mâna neferitului părinte.

III

Liviu în toată ziua vine la Dorina.

Bolnava se simte cu mult mai bine. Poate să părăsească patul câteva ceasuri pe zi.

Ploaia a încetat.

Razele strălucitoare a soarelui, zburdalnice se jucau pe vârfulile cășilor și se strecurau printre crengile arborilor, umede de ploaie.

Un moment a privit la fereastra unde eră Liviu și Dorina, și a depus un sărut dulce pe părul ei castaniu și pe fața-i palidă, când Dorina a fost încântătoare, fermecătoare de frumoasă.

Răpită de fericire a primit Dorina sărutarea razelor de soare, iar pe fața-i palidă s'a strecurat un zimbet nevinovat. Acel zimbet înse a fost și dureros, nespuse de dureros...

Liviu nedumerit se uită la Dorina, și mai mult în șoptet a întrebat-o:

— La ce ai gândit, Dorina?

— La ce?... Poate la nimic...

Apoi cu nevinovăție s'a uitat la Liviu și a gândit în sine, că ce durere mare ar cauză ea acestui om nobil și marinos, dacă i-ar spune, că ea știe că el nu o iubește, numai din compătimire i-a spus aceasta, ca să facă fericite momentele de pe urmă ale unei fete nefericite...

Cura Kneip iarna.

Dorina, cu simțirea particulară a bolnavilor a pătruns în secretul adevărului.

Liviu și-a luat adio și a plecat.

— Când mai vini, scumpe Liviu? a întrebat Dorina.

— Mâne, scumpă Dorină, a zis Liviu.

Dorina se uită în urma lui. Un oftat lin i-a eșit din pept, apoi a simțit un cutramur în adâncul inimei ei... Nu s'a simțit înse nefericită. Ci fericită, foarte fericită...

IV

În ziua următoare Liviu nu a mers la Dorina. A fost surprins de mireasa lui, care a venit împreună cu mamă-sa.

O creatură geloasă a invidiat aceste puține zile de fericire a nefericitei Dorine. A scris o epistolă miresei lui.

Dorina așteptă pe Liviu. De ce nu vine? Azi ea se simte atât de bine ca și când nu ar fi fost bolnavă. E foarte veselă. Mereu se uită la orologiu.

— Încă nu e târziu, poate să vie, îngână ea umblând din o odaie în alta.

Mai de multe ori a șezut la pian și subt degetele ei fine resăriau simfonii fermecătoare.

Razele soarelui cu nevinovăție saltau pe mobilele din odăi, iar obiectele de sticlă de pe etageră și dulapuri sunt atât de scilpitoare.

Ce frumoasă e ziua de azi! Și Liviu nu mai vine...

Dispoziția bună a Dorinei, deodată a dispărut. Niște cugete triste și chinuitoare i-au coplesit inima. Poate, că pe Liviu l-a ajuns vr'o nenorocire. O, cât s'ar simți de bine dacă ea ar ști, că ce e cu Liviu, cum l-ar mângăia, i-ar spune cuvinte dulci și blajine.

Dar dacă ar merge ea la Liviu?

Din tot corpul s'a cutremurat de acest cuget nebun. Cum poate să părăsească ea odaia când e bolnavă?

Acum înse se simte mai bine... Face o preumblare în aceasta frumoasă zi de primăvară.

Ce frumoși sunt arborii, încep a înverzi, și cum zboară de vesele rândunelele pe lângă ferestri.

Dacă ar fi venit Liviu, atunci ar fi mers împreună la preumblare. Liviu i-ar fi întins brațul, și visători călcau pe iarba verde, care e atât de miroitoare.

Și ea ar fi spus ceva lui Liviu. Da, afară, subt farmecul caldelor raze de soare, ar fi cutezat să-i spună, că ea știe că el nu o iubește... Atunci Liviu ar protestă, i-ar stringe mâna cu căldură, cu nedermerirea și timiditatea primului amor...

Dorina a deschis o fereastră. Un aer de primăvară, dulce și mirositor a simțit respirând. Mai că a amețit. O roșăță slabă s'a lăsat pe fața ei palidă, pe când un gând i-a trecut prin cap. A gândit la moarte... Priveliștea de mai nainte a naturei i-a adus în memorie moarte.

...Ea e bolnavă, și în acest moment inima ei a fost cuprinsă de o dorință... Voiă să spună lui Liviu, să-i dorească, ca Dumnezeu să-l binecuvinteze cu acea pe care el iubește și să fie foarte fericit cu ea.

Și a închis ochii. Astfel a respirat câteva momente aerul de afară. Peptul i se ridică cu putere, iar buzele îi tremurau... A auzit cântecul dulce al flomelelor...

Fără zgomot a închis fereastra, apoi a început să se îmbrace.

Părintele ei nu e acasă, iar buna-i mamă se odihnește în altă odaie. Noptile multe ce le-a petrecut lângă patul Dorinei, și durerile ce le-a îndurat atunci a slăbit-o foarte mult.

V

Se aude o bătătură la ușe.

Liviu Mureșianu a sărit de pe scaun, dar ușa deja se deschide și în prag sta Dorina, cu fața palidă și cu un zimbet dulce pe buze.

În odaie mai erau, afară de Liviu, Steluța mireasa lui, o fată de frumusețe răpitoare, și mama Steluței, o femeie bătrână, de pe a cărei față îndată se putea ceti o bunătate mare.

Liviu a făcut un pas spre Dorina, care perpleasă se uită la cele două femei, apoi a început să tremure. A luat-o de braț și a condus-o pe un scaun.

Privirea de înger a Dorinei cu nevinovăție s'a lăsat spre Steluța.

— Ea e, a zis Dorina în sine, pe când ochii i s'au umplut de lacrimi și pe când în inimă simția niște dureri până aci necunoscute. Aceste dureri erau cu mult mai copleșitoare, erau dureri pe cari numai moartea le poate alina...

— Liviu, am venit la tine... am venit să-ți doresc să fii fericit... să fii foarte fericit... pentru ceasurile dulci ce mi le-ai procurat...

Steluța și mamă-sa au voit să se retragă. Când înse a văzut că Dorina fără putere, desolată c'a căzut pe spatele scaunului, Steluța a mers la ea și cu voce dulce și blajină a zis:

— Te simți reu?

Dorina cu nevinovăție s'a uitat la Steluța și în loc de răspuns deodată a zimbet și s'a uitat la Liviu.

— Mireasa mea... a murmurat el încet.

Dorina a luat mâna Steluței, și cu voce dure-roasă a zis:

— Dta știi cine sunt eu... Liviu a fost sincer și a mărturisit...

— Da, și eu l-am felicitat, a îngânat Steluța.

Dorina a continuat:

— Eu ve conjur, ca să ve iubiți... nespuse de mult să ve iubiți... și atunci veți fi fericți...

Ochii Dorinei ardeau într'un foc viu, buzele îi erau pe jumătate deschise.

În ochii Steluței s'au ivit două lacrimi, iar mamă-sa plângea cu durere.

Liviu și-a întors fața ca să-și ascundă durerea nemărginită.

Tăcerea mormântală ce domnia în odaie a fost conturbată de Dorina, căci ea s'a sculat de pe scaun, apoi cu un zimbet nevinovat și cu iubire a îmbrățișat pe Steluța:

— Îngerii me chiamă în cer... Bunule Dumnezeu cum mi se... ușurează inima... Da... da... nu... mai... am... nici... o... du... e... e...

VI

Ploaia a început de nou afară și cu furie lovește în ferestri.

După R. Gy.

Alex. Țințariu.

Vânt de toamnă.

Ca sol al pustiirii când moartea nemiloasă
Trimite-și al seu vifor sinistru 'ngrozitor
Să stingă, să stirpească a victimei viață,
Așa tu vânt de toamnă, armat cu frig și ceață,
Vii nedorit, selbatic, cu gând nimicilor.

Și Iranza se 'ngrozește de-a ta șucărătură,
Oftează-ți cere milă, dar tu ești ne'mpăcat,
De plânsul ei nu-ți pasă, o deslipești de creangă
Și cade biata, moare, suspinul i se 'neacă,
Iar tu despoi 'nainte, căci nu știi de păcat.

Ion Tahis.

Păpăruța.

(Din obiceiurile Românilor.)
— Comitatul Hunedoara. —

Vara, când isoarele cerului sunt strins zăvorite
și sfântul soare în voe bună stăpânește hotarele
și pârjolește verdeața pe unde-ș poartă calul, adevă
în timp de secetă, pornesc păpăruțele pe sate.

Cinci fetițe caută în cimiter o cruce veche de
femei, o fură și ținând-o câte două înșe de capete,
o duc la Mureș.

A cincia fetiță „Păpăruța” — le urmează la
spate cu capul gol și cu chicile (coșițe) lăsate pe
umeri. Pe cale se roagă așa de frumos :

Slobozi Doamne ploile,
Să porceadă morile!
De când, Doamne, n'o plouat,
Morile n'or mai umblat,
Grânile ni s'or uscat.
Și dă Doamne ploile,
Nu'le da cu ciurelu,
Ci le dă cu ciuberu!

Ajunse la riu, fetițele dau drum crucii și în
vreme ce aceea se perde plutind pe unde, copilele
prind să cânte în cor :

Doi cruce frumoasă,
Du-te sănătoasă,
Pân' la Dumnezeu.
Și noue ne cere,
Ploaie să ne dee,
Ciuruind cu ciuru,
Vărsând cu ciuberu.
Rodu, până 'n podu,
Grâu, până 'n brâu.
Spicu, cât cuțitu.

Când crucea le pierde din ochi, fetițele se in-
tore în sat. La întâia salcă, ce le stă în cale, ele se
oprese, rump crengi cu frunze, și îmbracă cu ele
„Păpăruța” legând-o cu teiu de salcă pe la brâu.
Între cântecelile de sus, fetițele cu „Păpăruța” în
frunte colindă casele de-arândul. Gazda casei stro-
pește „Păpăruța” cu apă și le dă ca cinste un ou
douce.

Emil V. Degan.

Intelectualitatea soției.

Pentru ca o soție să nu fie nici odată departe de
soțul seu, adică să fie tot așa de aproape de spiri-
tul seu, cum îi e și de inimă, trebuie să-i înțeleagă
și să-i împărtășească toate ideile, asupra lucrurilor
care îl preocupă.

Nu e destul ca o femeie să-și cultive numai da-
rurile fizice sau să dea probe de cine știe ce devo-
tament. Chiar în cazurile acestea, poate să nu fie fe-
ricită. Trebuie să placă bărbatului prin spirit, care
trebuie să fie un amestec de grație și de serios.

„Nu sperați, zice marchiza de Blocqueville, că
o să fiți iubite fiind că iubiți. Înainte de toate, fiți
amabile și mai ales amuzante”. Amuzante poate nu
e tocmai bine zis, mai bine ar fi interesante.

Pentru aceasta, nu trebuie ca o soție să poseadă
cine știe ce cunoștinți complexe. Trebuie numai să
împărtășească viața bărbatului seu, având aceleași
idei și cunoștințe ca ale lui. Ori care ar fi profesiu-
nea bărbatului, chiar modestă, ori care ar fi lucră-
rile lui, fie chiar umile, e de datoria soției să caute
să studieze puțin lucrurile, să înțeleagă ocupațiunea
soțului seu, cerându-i chiar lui explicațiile necesare,
pe care i le va da cu bucurie, știind că va avea cu
cine să se întreție, de aceea ce-l interesează mai
mult.

În clipele grele ale vieții, el va găsi în soția
sa o amică sinceră și o bună sfătuitoare, care atunci
va merita să poarte titlul de tovarășă care i se dă,
câte odată, pe de geaba. Va putea astfel să nete-
zească calea spinioasă a soțului seu, neperzând nimic
din farmecul seu de femeie.

Cu totul alte rezultate ar da, dacă femeia s'ar
amesteca în afacerile soțului seu, numai pentru gus-
tul de a jucă un rol însemnat, exercitând un fel de
autoritate asupra lui.

Să nu se creadă că rândurile acestea sunt scrise
pentru femeile neinstruite. Nu. Ori cât de instruită
ar fi o femeie, tot trebuie să se mai instruiască și
după căsătorie, căutând să se pue în curent cu
brânșă cu care se ocupă bărbatul seu, fie în indus-
trie, fie în artă.

Femeia, adevărata femeie, trebuie să înțeleagă,
că e de datoria ei să fie senină și să planeze par că
de-asupra mizeriilor vieții de toate zilele.

Cugetări.

Acela care trăește în memoria iubiților sei, nu-i
mort: e numai departe, mort e numai acela care e
uitat. *Zedlitz.*

*

Fiecare progres mărește ușurința d'a se pro-
duce un altul mai mare.

*

Prejudecățile, mai mult chiar decât interesele
în conflict, împiedică pe oameni d'a se iubi.

*

Prosperitatea unei națiuni se întemeiază prin
natura lucrului pe ceea a particularilor, d'aceea a
muncii, a reușii, a fi fericit sunt forme de patriotism,
și numai de la aceste depinde prosperitatea națiunii.

*

Nimic nu adună pe oameni ca o ură comună

SALON.

Se due blondele.

Acest dureros strigăt — dureros pentru cei cari se înnebunesc după ochii de azur și părul ca spicul de grâu, dar îmbucurător pentru frumoasele brune cu ochii plini de vâpăi, — strigătul acesta a fost seos de un american și, bine înțeles, de un savant, iar acela care în Europa a repercutat ecoul acestui strigăt și l-a comentat este eruditul critic francez Emile Faguet.

Femeile blonde adică, fiind de o constituție mai slabă, în virtutea legii selecției lui Darwin, trebuie să piară și savantul american, cu ajutorul elastice statistice, caută să probeze că tipul blond se rărește din ce în ce mai mult, pe când femeia brună își întinde tot mai mult domnia ei.

Lucrul acesta l-au susținut de altfel înaintea proaspătului savant american, alți nu mai puțin savanți antropologi europeni. Dar americanul a esprimat acest adevăr, — căci după toate probabilitățile științei este un adevăr — într'un mod mai tragic, ne-a mișcat mai mult pentru că ne-a profetizat dispariția nu a omului blond ci a blondei. Și, vestea aceasta e menită să instruneze de pe acum lirile atâtor poeți elegiaci!

Va dispărea deci femeia blondă! Generațiile de după noi, nepoții, strănepoții s'au răs-strănepoții nu vor mai putea să se mai estazieze în fața părului blond — cenușiu care face mândria sentimentelor bavareze, nu vor mai vedea buclele ca fuiorul de cânepă, sau galbenul ca mătasea sau ca spicul de grâu copt. Nici vor putea nenorocitele generații, să-și mai cufunde arzătoarele priviri pătimașe în liniștea ochilor mari albaștri, senini și curați ca seninul cer al unei luminoase dimineți de primăvară!

Nici unul dintre poeții lor, — dacă vor fi pe atunci poeți! — nu va putea să șoptească idealele lui iubite, cu poetul francez:

Pâle et blonde, tres pâle et tres blonde
C'est comme ça que je t'aime,
Quand Pennui sur moi comme un condor vainqueur
Etend ses ailes blêmes...

E drept că Richepin spunea aceste cuvinte unei blonde tot atât de ideală pentru unii: berei, dar căreia dintre frumoasele femei cu părul ca spicul grâului nu i s'ar putea spune?

Dar dispariția blondelor nu ar face numai disperarea poeților, dar o lume întreagă de oameni serioși ar fi în stare să moară de nostalgia lor.

O femeie blondă aduce cu ea într'o adunare ceva senin, sincer, luminos, — o rază de lună într'o rariște de pădure, un ton clar pe un fond sumbru, o glastră de flori albastre într'o cameră tapetată în negru.

Numai în ochii albaștri ai unei femei blonde se poate resfrânge în toată puritatea lui, cum se res-

frânge cerul într'o boabă de cristal, sufletul curat, sincer, gingaș și naiv. Cineva a zis, că „poeții sunt oamenii cari își păstrează toată viața ochii lor de copii“, ceea ce s'ar traduce, că poeții sunt oamenii cari păstrează toată viața seninul și naivul lor suflet de copil. S'ar putea spune același lucru și despre femeile blonde, căci ele sunt poezia vie a sexului lor.

...De altfel s'ar putea argumenta și pe altă cale teoria savantului american. Pe zi ce trece, cu cât omenirea se civilizează, adică pe măsură ce lupta vieții se înăsprește, se întunecă, se înrăește și sufletul omului.

Câte femei blonde ați văzut înse rele și mai ales criminale? Dar câte brune ați văzut statornice, credincioase? Excepțiile celor dintii sunt regula pentru aceste din urmă.

Shakespeare a făcut pe Ofelia blondă, — și pe Cordelia și pe Desdemona; blonde erau și Nymfele și Nereidele; Juditha a fost înse brună, tot brune trebuie să fi fost și Aspasia și Xantipa, negru e și păcatul și noaptea plină de curse și primejdii.

...Dar să nu ne temem. Femeile, cu instinctul sexului lor, se vede că au simțit de pe acum că aceea ce a prorocit savantul american se va întâmpla mai curând de cum credem. De aceea se și pregătesc de pe acum să preîntîmpine dezastrul. Cel puțin în București, se poate observa de vr'o doi trei ani o vizibilă înmulțire a blondelor. Mai mult chiar acelea cari până eri erau cu părul negru ca pana corbului, acum le vedem cu o „șevelură“ de cel mai auriu blond.

Să nu desperăm deci; farmaciștii vor exista cât lumea, și pe lângă apă oxigenată, azuree, ceai de mușătel, se vor mai găsi și alte mijloace ca să împedice stingerea blondelor...

Lys.

Dela adunarea din Brad.

— Resultatul material. —

Lista membrilor de nou înscriși la „Societatea pentru crearea unui fond de teatru român“.

Parte ca să se convingă toți cari au contribuit la „Societatea pentru crearea unui fond de teatru român“, că obolul lor a ajuns la locul destinațiunii sale, parte ca să ce știe numele celor cari din sudoarea feței lor contribue și pe altarul culturii naționale, vin a da cu numele și suma pe toți cari în zilele de serbări mărețe dela 15/28—17/30 august din Brad au jertfit spre scopul mareț pentru fondul de teatru român. Chiar și pentru controlă e de trebuință să se facă aceasta, ca înici un filer să nu se peardă. Lista e următoarea:

a, *Membri fondatori* cu taxa de 200 cor.: P. S. Sa Ioan I. Papp, episcop, în Arad, „Crișana“, instituit de economii în Brad, dr. I. Papp, avocat în Brad, Veturia dr. Papp n. Bontescu, soție de avocat, Brad, Alesandru Draia, cassar la „Crișana“ și învățător pens. în Criseior, Iuliu I. Cosma, preot, Crăciunești, Iuliu Brut Hodoș, director la „Patria“, Blaj, (zarandan de naștere), dr. Iuliu Maniu, avocat, Blaj, dr. George Dobrin, adv., Lugoj, dr. Aurel Grozda, avocat, Buteni, Victor Popovici, preot, B.-Ciaba, dr. Mihail Măreș, avocat, B.-Giula. În total 2400 cor.

b, *Membri pe viață* cu taxa de 100 cor.: Vasile Damian, protopresbiter, dr. Pavel Oprea, profesor, Eugenia dr. Oprea n. Cutean, soție de profesor, dr. Ioan Radu, profesor, Petru Rimbaș, preot, văd. Ecaterina Rusu n. Puticiu, propr., văd. Sofia Cutean, propr., Ioan Cutean, comerciant, Nicolae Obadău, comerciant, Ioan Stanciu, comerciant, Valeriu Candrea, pretor, Ioan German, învățător, toți din Brad, Romul Coțoiu, comerciant, Baia-de-Criș, Dionisie Sida, notar, Băița, „Zărândana“ institut de economii, Băița, dna Letiția Draia, soție de inv. pens., Criscior, Nicolae Pop, preot, Ormindea, Savu Stănila, preot, Ribița, Aron Roman, preot, Luncoiul-superior, Cornel Condor, preot, Călățele, dr. Andrei Pop, advocat, Bánffy-Hunyad. În total 2100 cor.

c, *Membri ordinari* cu taxă de 20 cor.: Petru Iles, inginer în Constanța (România) (zarandan), iar cu taxă de 10 cor.: Dr. N. Păcurariu, medic, Constanța (România), „Hondoleana“, institut de economii Hondol, Ioan Moța, preot, Orăștie (trimiși din Cluj), Vasile E. Moldovan, publicist, Cluj (trimiși din Cluj), dr. Nicolae Robu, medic, Baia-de-Criș, Petru Stanciu, preot, Blăjeni, Ioan Câmpian, preot, Rovina, Gavriil Condor, preot, Călata, Pamfil Pleștea, notar, Mihăleni, Dim. Machi-Ardelean notar, Gy. Varșand, George Părău, dir. gimn., Brad, Gavriil Precup, prof., Blaj, Iosif Tisu, preot, Cebea, dr. Dim. Florescu, adv. Lugoj, dr. George David, adv., Abrud, Constantin Pop, ppresb., Baia-de-Criș, Ștefan Albu, prof., Brad, Constantin Costin, prof., Brad, Mihail Stoia, inv., Brad, dr. Tiberiu Tisu, medic, Brad, Andron Bogdan, preot, Tărățel, Adam Damian, contabil, Brad, dr. Cornel Iancu, adv. Arad, dr. Ioan Sucișu adv. Arad, Dimitrie Birăuț, redactor, Budapesta, Elena Butean, profesoară, Beins, Fabiu Bontescu, jurist, Hațeg, Ioan Perian, preot, Criscior, Solomon Rusu, preot, Blăjeni-Criș, Ioan Fugăta, preot, Luncoiul-inf., Filip Leuca, preot, Pâncota, Ștefan Hărăguș, preot, Blăjeni, Ioan Felea, preot, Valeabrad Nicolae Borzea, preot, Viștea-inf., Dionisiu Negru, farmacist, Abrud, Iuliu Pap, propr., Crisciori, Atanasie Popovici, funcț. la „Victoria“ Arad (zarandan), dr. Teofil Bogdan, medic, Ybbs a/D. (zarandan), Petru Todoran, preot, Curechiu, Florica Datea, Cărstău, Ioan Georgia, ppresb., Buteni, Emanuil Pop, cand. de preot, București, Ioan Andrei, cand. de preot, Cebea, Petru Rusu, învățător, Cebea, Dimitrie Rîșcuța, propr., Rîșculița, Ioan Fodor, pedagog, Curechiu. În total 480 cor.

d, *Membrii ajutători*: Nicolae Floria, preot, Petru Rîșcuța, econom, ambii din Rîșca, Maria Cristea, învățătoare, Gura Barza, Enca A. Joldea, inv., Elena Joldea, ambii din Hălmagiu, Simion Dragomir, notar, Gurasada, Iuliu Bodea, preot, George Popa, tutor orf., ambii din Buteni, George Almășianu, preot, Mihăleni, Nicolae Grec, oficial de mine, Crisciori, fiecare câte 5 cor.; Iosif Costea, preot, Vaca, Ioan Jurca, preot, Cebea, Vasile Boneu, prof. gimn., Brad, câte 4 cor.; Nicolae Păcurariu, propr., Seliste, Alex. Florea, teolog, Rîșca, câte 3 cor.; Toma Oțel, zidar, Brad, 4 cor.; Vasile Giurgiu, preot, Ciuciu, Nicolae Bedea, vicienotar, Mihăleni, câte 3 cor.; Teodor Baiant, preot, Romanesti, 4 cor.; Petru Virciu, comerciant, Ioan Faur, inv., Samson Nicșă, pantofar, toți din Crisciori, Gavriil Maties, inv., Herțegani, câte 3 cor.; Paul Oprea, stud., Eugenia Oprea, stud., Ioan Miron Oprea, asilist, toți din Brad, Căndiu Ciocan, primariu, Ștefan Candin, plugar, ambii

din Blăjeni, George Jula, inv. Brad, doamna Eugenia Bedea, Mihăleni, Romul Jurca, inv., Cebea, Sărb Nicolae, Demian Teodor al Sofii, Demian Petru al Sofii, Popovici Ioan, Demian Iazar, Moga Ioan, Neag Petru, toți plugari, Maties Nicolae, preot, toți din Herțegani, Simion Micu, inv. Blăjeni-Criș, Ioan Bărna inv, Vaca, Alex. Florea, inv, Cărstău, Nicolae Sărb, primar, Birtin, Victor Uscat, inv., Cărstău, Almășan George, plugar, Criscior, Avram Popa, plugar, Ioan Popa, cleric, Nicolae Moga lui Ioan, plugar, toți din Herțegani, Ioan Mihut, cleric, Cărstău, Geopge Moga, învățător pens., Ioan Meetes, plugar, ambii din Herțegani, Vasile Florea, diurnist, Baia-de-Criș, Ștefan Oțel, stud., Brad, Petru Pârva, plugar, Mühlbacher Karl, plugar, ambii din Seliste, N. Felea, cleric, Valeabrad, Cornel Popescu, preot, Deva, Ioan Irimie, preot, Mesteacăn, Nicolae Toma, inv., Dobrot, Pavel Iazar, inv., Mesteacăn, Ioan Simulescu, inv., Mihăleni, Longin Popa, preot, Tătărești, Cornel T. Albu, jurist, Brad, Sabin Jula, pedagog, Brad, Augustin Nicoară, propr., Deva, fiecare câte 2 cor., Petru Rodu 1 cor. 50 fil., Nicolae Nicșă 1 cor. 20 fil., Andrei Iacob, Mihailă Aron, Dim. Abrudean, Nicolae Pârva, Nicolae Medrea, Nicula Ioan al Linii, Hogman Niculae al Linii, Beni Fereez, toți plugari din Herțegani, Azarie Circo, pedagog, București, Nicolae Andrei, plugar, Cebea, Andrei Nicola, jurist, Vidra, Franz Woblich, officiant, Brad, Petru Giurgiu, inv., Bulzești, Nicolae Pizeu, preot, Basarabasa, N. N., Maties Gerasim, Toma Petru lui Nicolae, Curețian Avram, Hanăș Nicolae, Bogdan Andron, Demian Nicolae a Sofii, Bogdan Amos lui Ion, Trifon Petru lui Avram, Demian Aron, toți plugari din Herțegani, Mareu Bașa, plugar, Birtin, Petru Sulea, George Luca, Avram Haida, toți trei plugari din Cărstău. Petru lui Ioan Micu, plugar, Birtin, Nicolae Petrus, Ștefan Luca ambii plugari din Cărstău, Alexiu Bodiciu inv. Vața, At. Brana, Iazar Ioan, Ioan Bărna toți trei plugari din Vaca, Pavel Vraciu plugar Birtin, Ioan Guga, preot gr. cat., Nicolae Bexa, plugar, ambii din Criscior, Moga Anghel, plugar, Herțegani, fiecare câte 1 cor., Demian Ionuț, 30 fil., Radu Ioan lui Petru, Gerasim Maties, Nicula Petru lui Anghel, toți plugari din Hergani, câte 40 fil., Ioan Moreu, plugar, Brad, 80 fil., Radu Avram lui Petru, plugar, Herțegani 80 fil., Pârva Onica, ospătar, Vața-inf. 2 cor., Ioan Rusu, preot, June 3 cor. La oaltă 227 c. 60 fil.

La suma adunată în Brad pentru „Societatea pentru crearea unui fond de teatru român“, au mai încurs următoarele sume:

a, de la membri ordinari: Dr. Eugen Șimonea adv., Arad, Nicolae Mateiu, preot, Urbarești (Zarand), George Drăgan, preot, Băița (Zarand), Dumitru Rîșcuța, plugar, Rîșculița, câte 10 cor.;

b, de la membri ajutători: Ioan Birău, preot, Buceș (Zarand), Traian I. Magier, preot, Satureu (comit. Arad), câte 5 coroane; Nicolae Sirca, preot, Vidra (comit. Arad), 3 cor.; Laurenție Juga, preot, Măgulicea (comit. Arad); Ioan Mera, preot, Hontîșor (comit. Arad), Teodor Roxin, preot, Cîl (comit. Arad), câte 2 cor.; Ioan Stefanescu, preot, Berini, (comit. Timiș), 4 cor.; Petru Bota, notar, Buceș (Zarand), 5 cor.; Ioan Știrbu, inv., Dumbrava (comit. Arad), Z. Neamț, inv., Pleșcuța (comit. Arad), câte 1 cor.; Vas. German, inv., Gurahonț (comit. Arad), 3 cor.; Savu Dorca, inv., Zeldiș (comit. Arad), Silvia Sirca, preoteasă, Vidra (comit. Arad), câte 2 cor., Laurențiu

Iuga, cleric, Măgulicea (comit. Arad), 1 cor.; Ioan Anghel, inv. pens., Brad, 3 cor.; Lazar Perian, mare propr., Băița (lângă Deva), 2 coroane.

Marinimoșii contribuitori primească profunda mulțămire și convingă-se, că obolul lor a ajuns la locul destinațiunii.

Iată *bilanțul* esact al sumelor încurse la adunarea generală ordinară a Societății pentru crearea unui fond de teatru român ținută în Brad la 15/28 și 16/29 august 1904.

A. <i>Intrate</i> pentru aranjarea festivităților:	
dela „Crișana“ inst. de credit și economii, Brad	cor. 200—
dela Aron Roman, preot, Luncoiul-de-sus	„ 20—
dela concert-teatru	„ 332 50
dela petrecerea cu dans	„ 322—
Suma	cor. 874 50

B. *Spese* cor. 560 10

Venit curat cor. 314 40

A. <i>Intrate</i> în favorul fondului de teatru:	
dela 12 membri fondatori à cor. 200	cor. 2400—
dela 21 membri pe viață à cor. 100	„ 2100—
dela 48 membri ordinari à cor. 10 și 1 à cor. 20	„ 500—
dela 130 membri ajutători	„ 270 60
din colecta dela banchet	„ 74—
din prețul piesei „Grănicierul“ de I. Velovan	„ 12—
venitul curat rezultat dela producțiuni	„ 314 40
Suma	cor. 5671—

Din suma aceasta se afla:	
deposit la „Crișana“ sub nr. 441/1904	cor. 4166—
acțiunea nr. 1821 dela „Selăgiana“ cu cup. de pe 1904	„ 100—
acțiunea nr. 1454 dela „Făgetana“ cu cup. de pe 1904	„ 200—
taxe restante neincassate	„ 1205—
Suma	cor. 5671—

Restanțierii au fost invitați să solvească suma subscrisă, ori să arete ratele în cari voese să-și achite jertfa depusa pe altarul Thaliei române.

Brad, 7/20 octombrie 1904.

Dr. Pavel Oprișă
bărbat de încredere al Societății
pentru teatru român.

LITERATURĂ.

Carmen Sylva tradusă de nou. Dna Elena Poenaru a scos la lumină un volum de poezii de Carmen Sylva traduse de dsa în românește. Din aceste reproducem una în numărul prezent al foii noastre. În prefață traducătoarea face elogii augustei autoare și la fine reproduce o parte din biografia „Aus Carmen Sylva's Leben“ de baronesa Natalia de Stackelberg. Volumul se prezintă în condițiuni avantajoase și merită să ocupe loc în saloanele românești, unde mai rătăcește și câte o carte românească.

Academia Română a ținut vineri la 15/28 octombrie ședință publică. Cu asta ocaziune dl dr. G. Marinescu, membru corespondent, a citit o comunicare despre „Limbăgiu și afazii“.

Un roman nou. Cu plăcere anunțăm cetitoarelor noastre că la Bistrița zilele trecute a apărut un

roman nou, care le oferă o lectură interesantă și petrecătoare. Romanul este o lucrare engleză de Conan Doyle, sub titlul „Duett“, tradus de dl dr. Victor Onișor în Bistrița, unde se și află de vânzare. Prețul 1 cor, 60 bani.

Istoria bisericii române ortodoxe. Dl N. Iorga a fost însărcinat de ministerul instrucțiunii publice române să scrie o istorie a bisericii ortodoxe românești, din cele mai vechi timpuri până azi.

TEATRU.

Dșoara Agata Bărsescu a debutat în săptămâna trecută cu mare succes la București în drama „Magda“ lui Sudermann. Cu aceasta ocaziune criticul teatral al „Voinței Naționale“ își încheie raportul cu următoarele cuvinte: „Dșoara Bărsescu, după ce a luat de la străini tot ce putea să-i folosească artei sale, vine la noi, să pue umăr puternic întru sprijinirea altarului Thaliei și Melpomeniei, ce de atâtea ori s'a elătinat. Care i-a fost răsplata? Astăzi este nevoită să se reîntoarcă în Berlin, unde a contractat un angajament de 5 ani? Am primit-o ca pe un meteor în mijlocul nostru, ne-a uimit, la început, căderea ei din alte lumi, încet-încet ne-am obicinuit cu ea, și astăzi o lăsam să plece, fără să ne gândim ce artistă mare lăsam să dispară. Când oare vom fi în stare să ne adunăm toate nestimatele geniului național, să le prindem într'o cunună orbitoare, și să putem auzi, grăindu-se în limba noastră dulce românească, comorile sufletului nostru?“

Teatru românesc în Sibiu. Reuniunea meseriașilor români din Sibiu a reprezentat la 28 octombrie n. pe scena teatrului orașenesc drama în 5 acte „Sămbăta morților“ de Raupach (Der Müller und sein Kind) localizată de dl Teodor Păcățianu.

Concert și teatru în Zlagna. Comitetul parohial gr. or. român din Zlagna va aranjă la 8 noiembrie n., cu ocaziunea sfințirii bisericii, concert și teatru. Programa. I. „Ziua a apus“, cor bărbătesc. II. „Curcanii“, scenă militară. III. „De or trece anii“. IV. „Fete casnice“, cor bărbătesc. V. „Suvener de Sinaia“, duet. VI. „Rugămintea din urma“, declamațiune. VII. „Sai Române, sai în joc“, cor bărbătesc. După producțiune, petrecere cu joc.

Teatru românesc în Bucovina. Dl dr. Nicu Popovici, profesor la universitatea din Cernăuți, a fost zilele trecute la Iași, unde a vizitat instituțiunile culturale și monumentele bisericesti. Totodată, dsa a vizitat pe dl Statu Dragomir, marele artist al Iașului, rugându-l și invitându-l din partea Românilor bucovineni ca să meargă în Cernăuți, și prin toată Bucovina spre a da piesa sa „Ștefan-cel-Mare“, piesă care s'a jucat la 2 iulie pe scena teatrelor din București și Iași cu atât succes și la a cărei cetire Românii bucovineni au ramas entuziasmați. Dl Popovici făcū cunoștință și cu dna Aglaia Teodoru (Pruteanu) strălucita artista a Iașului, pe care a invitat-o de asemenea la Cernăuți. Dl Dragomir împreună cu dna Teodoru a primit cu plăcere această invitare și va plecă în curând cu trupa sa în Bucovina.

O nouă reuniune de muzică românească s'a înființat în București la inițiativa dlui A. Filloleanu. S'a ales o comisiune compusă din dnii Costescu, Buiuc, Nestorescu, Rufu, Bobeș, Colescu, Georgescu

și Vasiliu, cari au fost însărcinați cu elaborarea statutelor. Noua reuniune va cultivă în deosebi muzica națională românească.

Muzică populară română în București. Societatea corală română „Carmen” din București de sub direcțiunea profesorului D. G. Kiriac va da la 31 octombrie (13 novembre) seara un concert în sala Ateneului. Programul e foarte bogat și cu îngrijire aleasă, compusă în mare parte din coruri populare românești.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Episcopul Radu sfințind biserică. Pr. Ssa episcopul dr. Demetriu Radu din Oradea-Mare va sfinți la St. Demetriu biserica din Borodul-Mare, al cărei hram este Sf. Demetriu.

Episcopul Aradului în Oradea-Mare. Pr. Ssa episcopul I. I. Pap al Aradului va vini în 12 l. c. dimineața în Oradea-Mare și va descinde la Pr. Cuv. Sa vicarul V. Mangra. În aceeași zi va prezida ședința consistorului plenar. În ziua următoare, duminică, va pontifica la liturghie în biserica din piață. Pe timpul petrecerii sale va face vizite la șefii autorităților și la unele familii. Pr. Cuv. Sa vicarul Vasile Mangra va da cu ocaziunea aceasta două mese: la una vor fi invitați membrii consistoriului, la alta membrii inteligenței române.

Conferințe preoțești în Bihor. Conferințele preoțești în protopopiatele de pe teritoriul consistoriului ort. român din Oradea-Mare s-au sfârșit cu cele ținute în protopopiatele Beins și Vașcău. — *Conferința din Beins* s'a ținut la 17 oct. n. Predica a rostit-o preotul din Pm. Câmpani Ioan Pop, iar disertanții au fost preoții Vasile Papp asesor cons. din Topa-sup., Gavril Cristea din Ds. Forău și Corneliu Foltuț din Feneriș. — *Conferința din Vașcău* s'a ținut la 20 oct. n. La sf. liturghie a predicat talentatul și binecunoscutul orator preotul din Șeghiște Moisa Popovici asesor. consist., iar disertațiunile le-au prelucrat preoții Alesandru Pelle din B. Lazuri, Andrei Popa din Criștior și Vasile Nicoruța din Rieni. După ambele conferințe, care au durat aproape până la 2 ore d. m., preoții s-au adunat la masă comună. — La toate conferințele a luat parte și neobositul, insuflețitul vicar eppese Vasile Mangra, care acum și-a făcut o icoană clară despre modul de gândire aproape a 260 preoți, câți aparțin jurisdicțiunii consistoriului condus de P. C. Sa. În tot locul a dat sfaturi și povești înțelepte, care dacă și numai în parte vor fi puse în practică, vor aduce rod imbelșugat. — Disertațiunile cele mai alese, precum și aprecierile celorlalte, se vor publica în foaia diecezană „Biserica și Școala”.

C E E N O U ?

Hymen. Dl dr. *George Rovin* avocat în Sălonta și dsoara *Ofelia Ianculescu* se vor cunună la 6 novembre în Ceta, comitatul Caraș-Severin. — Dl *M. Simon Barboloviciu*, fiul vicarului Ailmpiu Barboloviciu și dsoara *Eugenia Muste*, fiica dlui *Gavril Muste* preot gr. cat. în Cornieni, se vor cunună în 14 novembre n. Cornieni. — Dl *Iuliu Grama*, absolvent de teologie și dsoara *Virginia N. Tat* se vor

cunună la 6 novembre n. în biserica gr. cat. din Sânger. — Dl *Nicolau Bărbat* notar cercual și dra *Emilia Sglimber* s'au cununat în Cuciulata. — Dl *Ștefan Andreiu* inginer și dsoara *Maria Popovici* s'au cununat în duminica trecută în Comloșul-Mare.

Știri personale. Dl dr. *Ioan Pop*, medic șef al garnizoanei și comandant al spitalului militar din Brașov, la propria sa cerere a fost trecut la penzie cu domiciliul în Sibiu, distins cu medalia de merite militare. — Dl *Aurel Pop* jude r. în Aleșd a fost numit jude la tribunalul r. din Giula. — Dl *Vasile E. Moldovan*, după ce ș-a împlinit osânda de 7 luni în închisoarea de stat din Cluj, a eșit în duminica trecută. Pentru pedeapsa în bani de 1000 coroane, mai avea să stea închis 2 luni, dar ajutat prin generositatea fratelui său dl dr. *Valer Moldovan*, a plătit suma aceasta.

Au murit: Dr. *Valeriu Iovanescu*, absolvent al facultății de medicină din Viena, la Lugoj în 23 octombrie, în etate de 31 ani; — *Dimitrie Blajovan* pretor în penziune, în Budapesta, la 27 octombrie, în etate de 38 ani; — *Niculae de Sustai* președinte de tribunal regesc în penziune, la Brașov, în 27 octombrie n., în etate de 69 ani; repausatul ș-a lasat toată averea, vr'o 60.000 coroane, bisericii Sf. adormiri din cetatea Brașovului, pentru a se creă fonduri și stipendii.

Proprietar, redactor respunzator și editor
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDĂS NR. 14/296 b.)

Să plantăm umbrar de viță de vie
pe lângă ori ce casă și în grădinile noastre
de casă,
în pământ și năsip

Pentru acest scop inse nu se potrivește ori ce soi de struguri, de și toate soiurile sunt plante curpenitoare, fiind că o parte mare din ele, chiar și dacă se desvoaltă, nu dă roade, din care cauză mulți nu au putut obține nici un rezultat. Dacă inse se plantează soiuri bune pentru formarea de verdeală, acestea provad apoi casa pe întreg timpul coacerii cu cele mai eminente soiuri de struguri tămăioși și alte soiuri de struguri dulci.

Strugurii cresc pretutindenea în patria noastră și nu există casă, pe lângă a cărei ziduri nu ar putea fi cultivați, cu neînsemnate spese; afară de aceea servese de cea mai frumoasă podoabă și pentru alte clădiri, grădini, ș. a. fără să delragă cât de puțin din locul merit pentru alte scopuri. Ș-apoi strugurii sunt cele mai multămitoare poame, de oare ce rodese an de an.

Soiurile sunt descrise în un pre-curent ilustrat, care, indicandu-se adresa prin cartă poștală, se trimite fiecăruia, gratis și franco.

3-6

Erste Ermelléker Rebenschule. Nagy-Kágya, p. u. Székelyhid.

Poșta redacției.

În peșite. Fără gust.
Să mergem. Are câteva părți mai reușite, dar totul nu este o concepție rotundă. Serie schite de la țară, în limba poporului. Pentru de aceste ai înclinare.

Versuri nepublicabile: Văzutu-te-am, Selav, Un vis de primăvară, Povestea Cănelui, Singurețate, Prima lacrimă, În luncă, Cânteece (Năseud.)

ma lacrimă, În luncă, Cânteece (Năseud.)

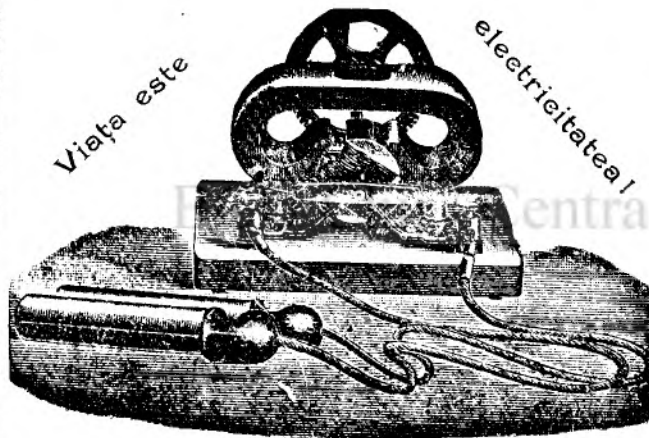
Călimdarul săptămânei.

Dum. 5. d. înălț. † v. 5; Ev. inv. I; Ev. lit. Luca c. 8, v. 27 39

Ziua săpt.	Călimdarul vechi	Călimd nou
Duminică 24	M. Areta	06 Leonard
Luni 25	M. Marcian	07 Engelbert
Marti 26	(†) Demetriu	08 Gottfried
Mercuri 27	M. Nestor	09 Teodor
Joi 28	M. Terențiu	10 Trifon
Vineri 29	M. Anastasia	11 Martin
Sămbătă 30	M. Zenoviū	12 Cristian

Reînnoirea și lungirea vieții cu „Electrophor“-ul original de America.

Instrument medical electric vindecător, pentru folosință privată.

Atrag atențiunea oamenilor cari pățimesc de morhuri și sunt slabi, asupra acestui instrument de electricitate și le dau sfatul ca să-l folosească pentru că: **Electrophor-ul** întărește nervii, reînnoește sângele, ne redă mintea și simțirile agritate. Asigură lucrarea regulată a sângelui și nervilor și ne scutește de toate boalele.

Dr. Bourg, vestitul profesor de la facultatea de medicină din Paris astfel s'a declarat despre „Electrophor“: Nu numai mărirea, reuma, sgarciurile, nervii și asthma au vindecat-o, acolo unde știința medicilor n'a mai putut ajuta, ei și boalele de nervi, durerile de cap, colica, sunețul urechilor, nedormirea, hipocondria, dar mai cu seamă au vindecat în mod minunat stricături și vinele de aur în vre-o câteva zile, ba în multe cazuri în câteva ceasuri.

Boalele femești dau aproape vindecare sigură. Ba chiar și femeile în stare binecuvântată îl pot folosi cu succes bun.

Nu se strică!

Ține pe vecie!

Costă coroane 10.—

Costă coroane 20.—

Un aparat mai mic pentru oameni mai slabi.

Un aparat întreg pentru vindecarea boalelor învechite.

Trimițându-se bani înainte ori cu rambursă le expediază îndată reprezentantul din Europa al firmei „Eleektrophor Co. Limited“.

Auffenberg József

9-12 Budapest, Huszár-uteza 6.

!DEOSEBIT NOROC LA TÖRÖK! Neîntrecut

este norocul, care a favorizat Principala noastră colectură. În timp scurt am plătit onorațiilor noștri cumpărători ca câștiguri mai bine de 17 milioane coroane; între altele

cele mai mari câștiguri

Deci recomandăm a participa la loteria de clase, care are cele mai mari șanse de câștiguri în toată lumea. În a 15-a loterie de clase care urmează, din

110.000 losuri se sortesc 55.000

cu câștiguri de bani, în total în enorma sumă de

14 milioane 459.000 coroane

în timp de 5 luni

Câștigul principal în cazul cel mai norocos:

1.000.000 coroane.

Special un premiu cu 600.000, un câștig à 400.000, 1 à 200.000, 2 à 100.000, 1 à 90.000, 2 à 80.000, 1 à 70.000, 2 à 60.000, 1 à 50.000, 1 à 40.000, 5 à 30.000, 3 à 25.000, 8 à 20.000, 8 à 15.000, 36 à 10.000 și încă multe altele; la oaltă 55.000 câștiguri și premii în valoare de 14 459.000 coroane.

Prețul losului original pentru clasa I face conform planului:

Pentru o optime	(1/10) fl. —	75 sau coroane	1.50
„ „ pătrime	(1/4) „	1.50	3.—
„ „ jumătate	(1/2) „	3.—	6.—
„ „ un întreg	(1) „	6.—	12.—

și se trimite pe lângă rambursă sau achitarea înainte a prețului. Planuri oficiale gratuit. Comande pentru losuri originale rugăm a trimite până în

13 novembre an. c.

cu încredere și direct la adresa noastră.

A. Török & Co.

Cea mai mare vânzare în detalii din Ungaria pentru loterie de clase.

Budapesta. Secțiunile loteriei de clase ale colecturii noastre principale sunt: Centrala: **Theresienring 46/a.** 1. Sucursală: **Waltznering 4.** 2. Sucursală: **Museumring 11.** 3. Sucursală: **Elisabethring 54.**

Dlul **Török & Co.,** Budapesta. (4-6)

Scrisoare de comandă (de tăiat)

Ve rog să-mă trimiteți _____ los original clasa I a loteriei ung. reg. priv. de clase, dimpreună cu un plan oficial. Suma în coroane _____ { a se încasă prin rambursă } Rog a șterge ce nu convine. { urmează cu mandat postal }

Adresa precisă _____